

RECERCA

51

LUIGGI PADOVESE, ESTUDIÓS I HOME D'ESGLÉSIA

Fra Frederic Raurell

LUIGGI PADOVESE, ESTUDIÓS I HOME D'ESGLÉSIA

Fra Frederic Raurell

Luigi Padovese, frare caputxí de la província lombarda, ha estat durant molts anys president de l'Institut Franciscà d'Espiritualitat de l'Antoniano de Roma, professor de Patrística, home de gran cultura i sensibilitat. Fou nomenat vicari apostòlic d'Anatòlia (Turquia) i bàrbarament assassinat per un fonamentalista islàmic el 3 de juny de 2010. El nostre germà Frederic Raurell, gran amic i col·laborador seu, ens atansa a la seva ingent tasca docent i intel·lectual.

1. Teòleg Patrístic.

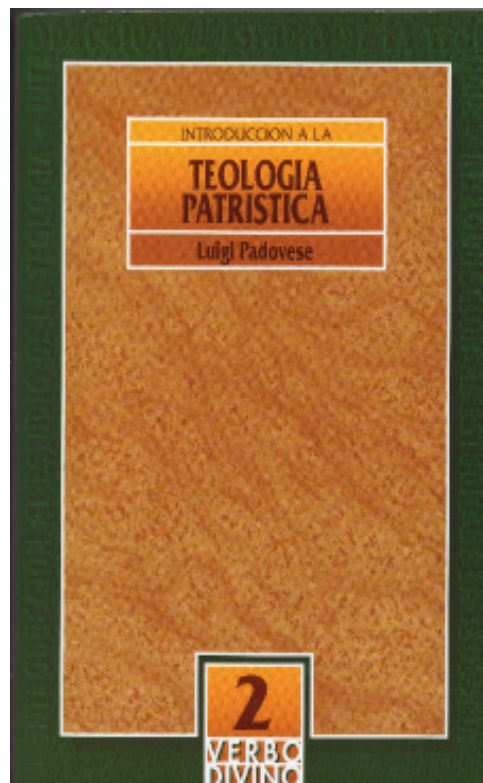
Luigi Padovese, en tant que estudiós de Patrística és fill fidel i admirador dels moviments innovadors al si del catolicisme en el camp bíblic, patristic, litúrgic i ecumènic. Ell veu, primer com a estudiós, després com a pastor, que tots aquests moviments innovadors determinen un veritable nou període de la consciència eclesiològica. No es cansa de repetir en els seus escrits i en el seu ensenyament que el Vaticà II consagra la renovació de la consciència eclesial. Les consideracions sobre l'Església com a cos místic, poble de Déu, sacrament, comunió, són pròpies del retorn a la perspectiva bíblica, a la visió dels Pares i a la gran tradició teològica. Les consideracions conciliars ens fan comprendre, com subratlla Padovese, la complexitat del concepte d'Església, ric de múltiples facetes que il·lustren els diversos aspectes del misteri.

En tant que patròleg el p. Luigi percep el primer benefici del retorn als Pares en el renaixement teològic a partir de la base. Un tal retorn és inseparable del que succeeix anàlogament en les relacions de la Bíblia i la Litúrgia, i com a pastor sent aquest retorn com un ajut a la recerca

d'un cristianisme més viu. La visió teològica de la realitat, amb la qual els homes judiquen els esdeveniments i les coses, és la que millor posa en evidència fins a quin punt els Pares hagueren assimilat l'esperit del cristianisme. Pel que fa a una simple afirmació abstracta del missatge evangèlic, Padovese fa notar com els Pares tenen una manera íntima i cordial, *ex viscerus animae* de valorar la realitat d'aquest món. La seva teologia es mou en el pla de les grans imatges bíbliques. Quasi sempre, els temes teològics dels antics escriptors cristians tenen el seu origen en un passatge bíblic. Això, a més de plantejar el problema del text i de les versions, en planteja un altre de més complex: el problema hermenèutic, que sempre preocupa al nostre estudiós.

El pare Luigi sabia des dels anys dels seus estudis a la Gregoriana i a l'Agustinianum que no devem certament al Concili Vaticà II el retorn a les fonts bíbliques i patrístiques. Però és en el Concili que el «nosaltres eclesial» se n'apropia de bell nou i que afecta l'ample àmbit de la subjectivitat docent i discent. Però per a Padovese la novetat rau, directament o indirectament, en el reconeixement de la necessitat genètica de l'escolta de la Paraula per a la vida de fe i,

per tant, per a la teologia. I, tot i que manqui a la seu conciliar un document que anàlogament a la *Dei Verbum* sancioni la validesa generadora de la tradició dels Pares, no hi ha dubte que aquests apareixent com els primers i irrenunciabls hermeneutes i testimonis de la comunitat de fe.

La nova vida que els investigadors són capaços de descobrir en els estudis patristics és indiscutible. Padovese ho comprova també en la lectura atenta d'autors com H. De Lubac, H. Rahner, J. Danielou, U. Von Balthasar, els treballs del quals han ajudat a madurar el mètode «genètic» en el Concili Vaticà II. Padovese té present que el floriment patristic preparat pels estudiosos com aquests suava esmentats, ha trobat impuls en el Concili Vaticà II: en el mètode «genètic» promogut per ells i en el compromís de comprendre els Pares més que per usar-los en clau demostrativo-apologètica. Aquests són referents privilegiats amb els quals cada època ha de confrontar-se. De fet, Padovese veu que han estat ateses algunes fites fonamentals en l'estructura doctrinal i eclesial del cristianisme, que convé almenys fer-ne esment: 1) concreció dels fonaments de la fe expressada en els quatre primers concilis¹; 2) intent de donar a la fe forma i expressió en un discurs humà, creant nous conceptes i aquella llengua «catòlica» que encara avui parlem; 3) fixació del cànon neotestamentari; 4) pas de la improvisació litúrgica a formes estables de celebració.

El nostre autor està sempre preocupat pel problema hermenèutic, tant en el camp bíblic com en el patristic, per això repeteix que

hi ha alguns trets característics de la reflexió dels Pares que el teòleg ha de tenir ben present i, en un cert sentit, ha de saber actualitzar en el seu avui. Abans que tot, el sentit de la novetat i originalitat cristiana que s'estén a tots els àmbits de la vida humana.

És precisament aquest caràcter particular de la investigació, present en la teologia patristica d'estudiosos com L. Padovese, que ha permès el desenvolupament del que avui anomenem «pluralisme teològic». De fet, des d'aquesta òptica un retorn als Pares desvela una pluralitat de tradicions, fins i tot conflictives, en les quals s'ha encarnat el missatge revelat.

Precisament perquè està construïda sobre la Paraula de Déu i llegida en ordre a la vida, la reflexió patristica ha alimentat una espiritualitat que neix de la fe, expressa la fe i porta al seu aprofundiment. Padovese

considerava com un joiell la carta que Pau VI va enviar al patròleg, el cardenal Michelle Pellegrino, en ocasió del centenari de la mort de J.P.Migne (1875-1975). En aquesta carta el papa Montini parla de la interacció entre patristica, tradició i renovament teològic:

«... El coneixement de la tradició passa per l'estudi dels Pares de l'església... L'estudi del Pares és imperiosament necessari a aquells que estimen la renovació teològica, pastoral i espiritual promoguda pel Concili i hi volen cooperar...»

El nostre patròleg posa en relleu que la comprensió dels textos patristics exigeix un esforç interpretatiu a tres nivells: filològic, històric i dogmàtic. Ell sap com a teòleg, i després també com a pastor, que la seva és una vocació peculiar, perquè està cridat a l'estudi no primerament per la competència científica sinó per fidelitat a la veritat que el posa en la comunitat creient en relació directa amb la Paraula de Déu. És plenament conscient que els esdeveniments de l'Església, que viu la seva història en aquella història més ampla del homes, determinen no poc l'orientació i el desenvolupament de la teologia, i la mateixa comprensió de la fesomia que cal donar a la pastoral.

El primer mil·lenni de la història de la teologia es caracteritza per la no separació entre el saber teològic i el ministeri pastoral del bisbe. Aquest aspecte és sovint posat de relleu per Padovese en els seus escrits sobre els pares, fins i tot abans d'esdevenir bisbe. Els grans teòlegs són grans doctors de l'Església i aquests, fora d'algunes raríssimes excepcions, (Tertulià, Orígenes, Mario Vittorino) són bisbes. Per a Padovese el magisteri del bisbe s'estén en l'ésser teòleg i viceversa: una circularitat evident que manifesta la unitat i complementarietat de les dues funcions. Per a ell la teologia és *sacra pagina*, esforç de comentari i esforç de penetració en la Paraula per a ésser viscuda concretament.

Quant més radical és el seguiment, més sembla esdevenir radical la recerca de intel·ligibilitat del seu contingut, seguint l'anhel d'Agustí: *Desitjava veure amb la intel·ligència allò que creia.*

2. Escriptor i professor

Padovese no ha estat sols un tenaç investigador com demostren la quantitat i qualitat de les obres publicades, sinó que s'ha manifestat també com un refinat escriptor que mou el lector amb la vibrant parènesi del seu estil expositiu. La riquesa, elegància i musicalitat de la seva prosa s'expliquen millor tenint en compte que era un apassionat lector de la literatura clàssica greco-llatina, que coneixia la literatura italiana moderna i alguns grans noms europeus com Sören Kierkegaard i Miguel de Unamuno. D'aquest escriptor basc adquireix i llegeix: *Del sentimiento trágico de la vida*, *La agonía del cristianismo*, i el bell poema líric *El Cristo de Velázquez* i *Vida del Quijote y Sancho Panza*. Padovese resta colpit pels tempestuosos itineraris religiosos, filosòfics, literaris i històrics d'aquest filòsof fascinat pel misteri de la mort i de la sofrença de Crist, en la qual troba una resposta a la seva angoixa i a l'experiència tràgica de l'existència humana. En la seva biblioteca personal del Col·legi Internacional S. Llorenç de Bríndisi, a Roma, hi ha alguns llibres de Fiodor M. Dostoievskij, algunes obres de Rainer Maria Rilke, que llegeix directament de l'alemany, etc... La intensa lectura dels Pares i dels autors esmentats i de tants d'altres ajuda a comprendre la força amb la qual L. Padovese fa front als problemes de la teologia, de l'home i del viure.

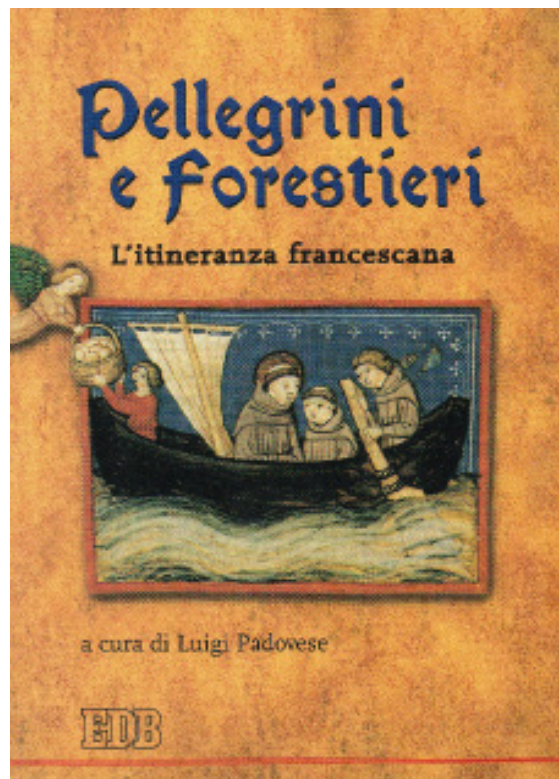
La seva sofrerta sinceritat i el seu vigor expressiu el converteixen en un docent de gran eficàcia pedagògica.

En els seus escrits el pare Luigi juga amb una prosa musical. Escriptor original, generós, de visió ampla i oberta és expressió viva de la sensibilitat artística franciscana. A una espontània vocació artística – de la qual cap escriptor pot prescindir- uneix el fervor de la formació patristica i de la sensibilitat per la natura.

Padovese reconeix que la lectura del Pares li ha fet descobrir la dimensió poètica de la Bíblia perquè aquesta descriu Déu que decideix actuar en la història per mitjà de la paraula, tot i que no hi ha res de més dèbil que la paraula. Aquesta fa niu en els estrats i els replecs més amagats de la consciència i del teixit humà. Els Pares reflexionen sobre l'Escriptura que reserva a la paraula un lloc de privilegi en la lluita per

explicar els orígens còsmico-històrics. Però la paraula presenta aspectes de feblesa. És vent que vibra, limitat per la distància, confinat en les fronteres de les llengües, i de durada instantània i sotmès a perturbacions innombrables. És feble perquè qui l'ha de pronunciar pugui fugir com Jonàs, o callar com Jeremies; perquè qui ha d'escoltar-la pugui tancar les orelles o endurir el cor; perquè en el moment d'ésser pronunciada deixa d'existir.

Per això el p. Padovese ha deixat escrit sobre els Pares, i també indirectament sobre l'Escriptura. Apareix aquí el seu gran interès per la literatura sapiencial, especialment pel Ben Sira, el Càntic del Càntic i el Qohelet, que li provocava expressions com: «Viure la vida no és fer veure que es viu». És precisament en aquesta literatura on Déu apareix en la creació com un arquitecte que es lliura a la seva obra amb l'ebrietat d'un artista totalment conquerit per la seva criatura.

Fos el que fos la manera amb què ell exterioritzava el seu pensament, la seva presència ofería, sense proposar-s'ho un clar testimoniatge del seu ésser posseït per una sensibilitat artístic-espiritual que li permetia, de la manera més natural, sense esforçar-se, comunicar la profunditat del seu ric món cultural als seus estudiants i als membres de la comunitat cristiana. Padovese ha estat sempre un bon docent dotat de fina pedagogia.

3. Producció teològic-patrística.

L'obra de L. Padovese és densa i profunda. La seva producció comprèn un arc de 25 anys. En el Sínode extraordinari dels bisbes del 1985 el Concili Vaticà II fou definit com a «màxima gràcia del segle» i magna carta de l'Església catòlica per al present i per al futur.

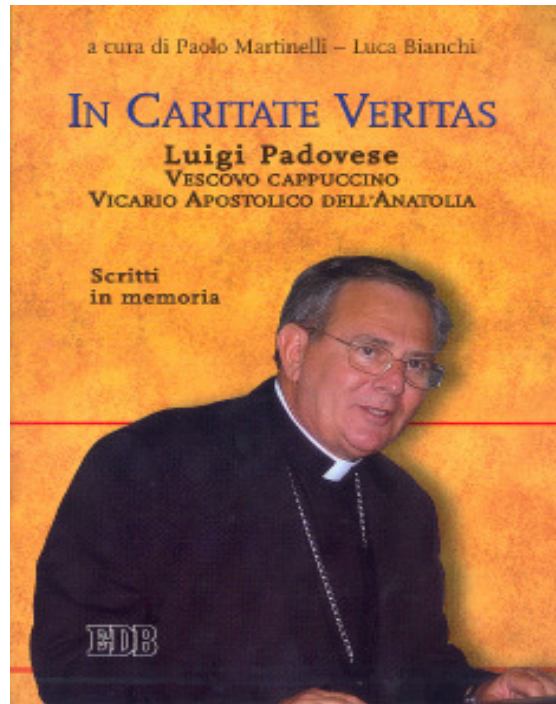
Nogensmenys, aquest Sínode inaugura això que ha estat anomenat el «retorn de les certeses». L'etapa que ha de recórrer la reflexió teològica de Padovese no és fàcil. Alguns volen sepultar el postconcili, entrar en una fase de respostes i no de preguntes. El subjecte del seu discurs és l'Església, molt més que no pas l'Evangeli o Jesucrist.

En la seva docència i en la seva producció escrita Padovese és conscient que l'estatut de la teologia, no sols de la sistemàtica sinó també de la patristica, és el de traduir l'esdeveniment definitiu de Crist amb un llenguatge accessible als homes, respectant tota una sèrie de mediacions i reconeixent-se elles mateixes com a mediacions. No es cansa de repetir que la fe eclesial exigeix d'ésser formulada, interpretada i, precisament per això, en tota època, autoritzadament proclamada. El p. Luiggi es posa en actitud d'escolta de la reflexió conciliar;

la seva recepció del Concili és creativa. La seva redescoberta dels Pares, la recuperada centralitat de l'Esclitura, l'ecumenisme i la litúrgia, en una circularitat interdisciplinàr constituiran l'ànima del seu fer teologia en la reflexió, amb els escrits i amb la docència.

Per bé que falti en els escrits conciliaris un document que anàlogament a la Bíblia i a la Litúrgia sancioni el valor generador de la tradició dels Pares, no hi ha dubte que aquests apareixen com els primers i irrenunciables hermeneutes de la comunitat de fe. Padovese en aquest punt és un entusiasta seguidor de les posicions del gran patròleg alemany J.A.Möhler (1796-1838), un dels teòlegs catòlics més originals i creatius del vuit-cents.

Padovese sap que en l'estudi dels Pares cal evitar tant les posicions de Harnack com les dels jansenistes de Port-Royal. No és just proclamar, com fa Harnack que hi ha antítesi entre l'Església «apostòlica» i l'Església «catòlica» en els Pares. Per Harnack l'essència del cristianisme s'ha de trobar en els seus orígens, i aquests no són altres que la simplicitat de l'Evangeli i, en concret, la predicació i el testimoniatge profètic de Jesús de Natzaret, que anuncià un missatge d'abast substancialment ètic.

Els jansenistes de Port-Royal, en canvi, contraposen l'Església dels Pares a l'Església moderna, que consideren lluny de l'Església volguda per Jesús Crist. Amb el propòsit d'imitar l'Església primitiva, l'Església del Pares, els monjos i les monges de Port-Royal es dedicaven a treballs espirituals i a treballs materials. Parlant dels grans i devots solitaris de Port-Royal, tant amarats de patristica, escriu H.Brémont:

«Privats de mestres, tenen els llibres: Agustí, Jeroni, tota la patrologia. Llibres excel·lents, el text inert dels quals, però, es presta a contrasentits fanàtics, quan se'ls separa de la tradició viva que els il·lustra, que els eleva com s'hi adiu, els completa, els continua.

Sabem prou bé que una educació guiada només pels llibres no farà mai homes complerts, madurs. D'aquesta manera de llegir neixen els fanatismes literaris, polítics, religiosos. Quan la Bíblia i els escrits del Pares són llegits així neixen les sectes.

Fides et auditu, diu l'Escriptura; i això es pot dir també del bon sentit, del gust, de la intel·ligència, dels costums, de la pietat, de tot. Per tal que produeixin els seus autèntics fruits, als llibres més bells i més sants cal afegir mil glosses civilitzadores, humanitzants, des de la llar, des de l'escola, des de la càtedra o el púlpit, des dels salons, des de les places: en una paraula, des de la vida. Aquestes glosses alliberen l'esperit, el salven de les obscuritats, de les rigideses, de les fatals insuficiències de la lletra... Els devots solitaris de Port-Royal s'humilien als peus del sants Pares, però s'aixequen orgullosos davant nostre i ens miren des de dalt de llur pedestal patristic.»

Notes

¹ Nicea 325; Constantinoble 381; Èfes 431; Calcedonia 458.

